

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Ivonou Šubrtovou ve věci

žalobce: **F. F.**
zastoupen Mgr. Alešem Gracíkem, advokátem
se sídlem Masarykovo nám. 1144, 504 01 Nový Bydžov

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 8. 2025, č. j. Rea-xx/315-MKE,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 8. 8. 2025, č. j. X, se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 15 210 Kč do deseti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se včas podanou žalobou domáhal přezkoumání a zrušení výše uvedeného rozhodnutí žalované (dále také jen „napadené rozhodnutí“), kterým zamítla jeho odvolání a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 2. 7. 2025, č. j. R-2.7.2025-427/xx 2027 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu za vychované vlastní děti L. B., roz. F., xx (dále jen „L.“) a M. F., xx (dále jen „M.“) pro nesplnění podmínek ustanovení § 34a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zdp“). V odůvodnění rozhodnutí uvedla, že o dítě L. v rámci celého období od narození do 14. 3. 1997 osobně pečovala v největším rozsahu matka dítěte M. F., xx (zemřelá dne xx), zatímco žalobce o uvedené dítě pečoval ve větším rozsahu než matka dítěte pouze v období od 24. 6. 1996 do 16. 3. 1999, což je kratší období, než období, kdy o dítě pečovala ve větším rozsahu jeho matka. O dítě M. v rámci celého období od narození do 14. 3. 1997 osobně pečovala v největším rozsahu matka dítěte M. F., zatímco žalobce o uvedené dítě pečoval ve větším rozsahu než matka dítěte pouze v období od 24. 6. 1996 do 11. 4. 2001, což je kratší období, než období, kdy o dítě pečovala ve větším rozsahu jeho matka. Podmínka výchovy obou těchto dětí „v největším rozsahu“ nebyla v případě žalobce splněna.
3. Žalobce v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí uvedl, že jeho bývalá manželka o děti do dosažení zletilosti nepečovala, stala se alkoholově závislou a spolu s prášky i nezpůsobilou se o děti od roku 1987 starat. Odkázal na příložený rozsudek o rozvodu (z roku 1996), v němž bylo rozhodnuto o svěření obou dcer do jeho péče, které vychovával a hmotně zabezpečoval až do dosažení středního vzdělání. Bývalá manželka se po rozvodu odstěhovala k jinému muži, nebyla ve společné domácnosti a nemohla se tak o děti starat. Dále doložil úmrtní list matky dětí, v němž je uvedena příčina smrti (difúzní ztukovatění jater těžkého stupně), která dle něj prokazuje, že důvodem jejího úmrtí byl alkoholismus. Žalovaná v námitkovém řízení dospěla k závěru, že prvostupňové rozhodnutí bylo vydáno v souladu s platnými právními předpisy, námitky žalobce jako nedůvodné zamítla a své prvostupňové rozhodnutí potvrdila.

II. Obsah žaloby

4. Žalobce má za to, že splňuje podmínky nároku podle § 34a zdp na zvýšení starobního důchodu za vychované děti. Uvedl, že o dceru L. její matka osobně pečovala do 1. 8. 1981, kdy nastoupila do zaměstnání a pracovala jako uklízečka převážně na odpolední směny v nemocnici v Novém Bydžově. V tuto dobu matka o dceru L. pečovala dopoledne a žalobce odpoledne. Domnívá se, že toto období by se mělo hodnotit jako společná péče obou rodičů. Uvedené zaměstnání matka vykonávala do 31. 7. 1982 a od 1. 8. 1982 opět o dceru L. pečovala. Dne xx se narodila dcera M.. S oběma dcerami byla jejich matka do 1. 9. 1983 na mateřské dovolené. Od 1. 10. 1983 byla zaměstnána a o od této doby až do 1. 6. 1991 oba pečovali o dcery stejně a společně. Žalobce dále uvádí, že od 1. 6. 1993 matka dcer pracovala v pohostinství jako OSVČ (přicházela pozdě večer, někdy až ráno) a od této doby již prakticky o obě dcery pečoval sám. Následně v době od 20. 12. 1993 do 30. 6. 1994 pracovala matka dcer jako kulturní referentka. Již v této době se u ní projevoval alkoholismus, proto se žalobce rozhodl podat návrh na rozvod manželství. Manželství bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 19. 6. 1996, sp. zn. 13 C 65/96 a obě dcery byly svěřeny do jeho péče. Matka dcer dne X zemřela. Žalobce uvádí, že o obě své dcery prakticky sám pečoval od 1. 6. 1991, matka dcer se na jejich péči již téměř nepodílela. V následném shrnutí dospěl k závěru, že v případě L. trvala osobní péče matky cca 1 rok a 8 měsíců, společná péče obou rodičů cca 8 roků a 9 měsíců a osobní péče otce cca 7 roků a 9 měsíců. V případě M. trvala osobní péče matky cca 4 měsíce, společná péče obou rodičů cca 7 roků a 9 měsíců a osobní péče otce cca 9 roků a 10 měsíců. Žalobce je

Za správnost vyhotovení: R. V.

presvědčen, že je to on, kdo pečoval o obě své dcery v největším rozsahu, nikoliv jejich matka.

5. Uvedl, že žádost o výchovné podával prostřednictvím své datové schránky, ač tak měl zřejmě učinit osobně přímo na pracovišti žalované, kde mohl v případě chybějících náležitostí vše vysvětlit a dále doložit. Namítá, že pokud by byl žalovanou vyzván k bližšímu doplnění, což se nestalo, nemusel by podávat tuto žalobu.
6. Na podporu své argumentace o převažující péči odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále také jen „NSS“) sp. zn. 10 Ads 271/2024, v němž se uvádí, že podmínku péče o dítě osobně v největším rozsahu (čl. II zákona č. 323/2021 Sb.) může splnit i osoba, u které se tato péče v pracovní či studijní oblasti života nijak viditelně neprojeví například na omezení výdělku nebo karierního růstu. Toto omezení může být v konkrétním případě vykládáno jako indicie svědčící o tom, který z rodičů o nezletilé dítě osobně pečoval v nejvyšším rozsahu, nikoliv však jako jedna ze zákonných podmínek pro přiznání tzv. výchovného.
7. Dále uvedl, že podle rozsudku Městského soudu v Praze sp. zn. 16 Ad 33/2023, podmínka péče v největším rozsahu pro přiznání zvýšení starobního důchodu za vychované dítě podle § 34a zdp je dána výkonem osobní péče o dítě přesahující v součtu nejméně 1 rok, aniž by po tuto dobu byla dítěti poskytována srovnatelná péče další osobou.
8. K žalobě přiložil rozsudek o rozvodu z roku 1996, úmrtní list bývalé manželky, čestná prohlášení obou svých dcer ze dne 20. 8. 2025 a další dvě čestná prohlášení svědkyň ze dne 24. 9. 2025.
9. Navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované

10. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě zopakovala předmět řízení a na věc dopadající právní úpravu, setrvala na správnosti napadeného rozhodnutí.
 11. Uvedla, že z její evidence vyplývá, že žalobce je na základě rozhodnutí žalované ze dne 22. 5. 2025 od 21. 7. 2025 poživatel starobního důchodu podle § 29 odst. 1 zdp. Žalobce dne 8. 4. 2025 společně se žádostí o starobní důchod požádal o zvýšení starobního důchodu za vychované obě děti. Žalovaná konstatovala, že matka obou dcer M. F. zemřela dne xx, tedy 2 roky před dosažením zletilosti L. a 5 let před dosažením zletilosti M.; manželství M. F. s žalobcem bylo pravomocně rozvedeno ke dni 24. 6. 1996, před dosažením zletilosti obou dětí.
 12. Dle žalované je prokázané a nesporné, že oba rodiče splnili podmínku podle § 32 odst. 4 zdp, protože pečovali o obě děti ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků, čímž oba shodně splnili první podmínku pro nárok na výchovné. Následně žalovaná ve správním řízení posuzovala, který z rodičů o každé z obou dětí pečoval osobně v největším rozsahu. Vycházela přitom z nárokových podkladů a údajů, které má ve své evidenci. Zjistila, že matka dcer čerpala mateřskou dovolenou při narození obou dětí, pracovala v krátkodobých zaměstnáních, nebo i v delších obdobích nepracovala vůbec a neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti. V těchto různých obdobích střídala zaměstnavatele. Byla rovněž registrována jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ). Žalobce v době po narození obou dětí i poté byl zaměstnán, rovněž několikrát změnil zaměstnání, také byl registrován a výdělečně činný jako OSVČ. Žalobce dle žalované vykonával práci, aniž
- Za správnost vyhotovení: R. V.

došlo k výraznému poklesu jeho výdělků, rozsahu odpracovaných dnů, bez významného počtu vykázaných náhradních dob pojištění a čerpání nemocenské.

13. Žalovaná uvedla, že žalobce nijak nevyvrátil, že matka osobně a v největším rozsahu pečovala o obě děti po dobu mateřské dovolené a v obdobích po mateřské dovolené, kdy nepracovala a neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti. Žalobce své tvrzení o zdravotním stavu matky dětí, jejím alkoholismu a závislosti na práscích neprokázal, stejně jako to, že nebyla způsobilá o děti pečovat a nepečovala, a že naopak to byl on, kdo o děti pečoval téměř nebo výlučně sám. Žalobce nepředložil žádná relevantní tvrzení či důkazy, které by prokazovaly, že osobně pečoval o obě děti v největším rozsahu od jejich narození do zletilosti. V rozsudku o rozvodu manželství a svěření dětí do péče žalobce dle žalované není jakákoliv zmínka o alkoholismu či o zdravotní nezpůsobilosti matky dětí vykonávat péči o děti.
14. K námitce žalobce stran převažující péče žalovaná konstatovala, že na různá období péče o děti nelze pohlížet z hlediska pouhého součtu roků péče, ale je nutné přihlížet k věku dítěte, způsobu a rozsahu péče o dítě. Doba péče o dítě bezprostředně předcházející dosažení věku zletilosti není srovnatelná s dobou péče o dítě v nejtělejší věku a v raném dětském věku, neboť význam a rozsah péče rodičů o děti se logicky snižuje blízkostí věku zletilosti, což je i případ žalobce. Dále uvedla, že ta z pečujících osob, jejíž pracovní kariéra byla výchovou dítěte ovlivněna méně nebo vůbec, má svůj starobní důchod vyšší díky vyšším výdělkům a delší době pojištění. Nedochází u ní ke snížení důchodu, a není tedy dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Takové osobě proto nárok na výchovné nepřisluší. Ani skutečnost, že žalobci byly obě děti v roce 1996 svěřeny do péče a výchovy dle žalované automatiky neznamena, že druhý rodič neměl k dětem přístup a že neměl podíl na jejich výchově a péči. Brzká smrt matky dětí, rok po rozvodu, dle žalované přisvědčuje pouze faktu, že otec obou dětí po dobu 2 roků, respektive 4 roků, nejspíše pečoval o obě děti v největším rozsahu.
15. Žalovaná odkázala na důvodovou zprávu k zákonu č. 323/2021 Sb., kterým byl změněn zdp, v níž se v obecné části uvádí, že smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší zásluhová část (do 31. 12. 2022 procentní výměra) starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí. Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Opatření směřuje jak na důchody, které budou přiznávány v budoucnu, tak na důchody přiznané v období před datem účinnosti nové právní úpravy. Z důvodové zprávy, a to z pasáže pod písmenem A – Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy – se podává, že lze konstatovat a statistickými údaji dokumentovat, že zajišťování výchovy dětí zpravidla ovlivňuje pracovní kariéru pečujících osob, tedy výši jejich výdělků a délku získané doby pojištění, což se může negativně projevit na výši jejich důchodového nároku a zhoršit tak celkově jejich postavení ve srovnání s osobami, které sice do základního důchodového pojištění finančně

přispívaly, avšak o přínos a výchovu nového pojištěnce se nezasloužily, anebo se o ně zasloužily pouze v menším rozsahu. Za účelem zmírnění negativních dopadů výchovy na celkovou výši starobního důchodu pečujících osob se ukazuje jako potřebné konstruovat nad rámec současných institutů další oceňovací opatření, které má potenciál zajistit další poměrně významné posílení důchodových nároků těchto osob. Dále s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu žalovaná uvedla, že důkazní břemeno v posuzovaném řízení vedeném na základě žádosti leží primárně na žalobci (§ 52 správního řádu), nikoli na správním orgánu a je přitom ve výlučném zájmu žalobce, aby nejenom tvrdil, ale i věrohodně prokázal, že v době od narození dětí do jejich zletilosti ve větším rozsahu zajišťoval osobní péči a výchovu obou dětí, než jejich matka. Žalobce žádnými důkazy neprokázal, že by o své děti pečoval ve smyslu čl. II bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb. v největším rozsahu právě on. Navrhla zamítnutí žaloby.

IV. Skutkové a právní závěry krajského soudu

16. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
17. Při jednání konaném dne 20. 2. 2026 zástupce žalobce odkázal na žalobu a dále uvedl, že minimálně v případě mladší dcery M. žalobce splnil podmínku dle § 34a odst. 4 zdp, tj. dobu péče v největším rozsahu, když po rozvodu o ni pečoval po dobu delší než pět let. Poukázal na přelomový rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 49 Ad 20/2023, pokud jde o procesní stránku věci a prokazování podmínky péče v největším rozsahu. Namítl, že pokud měla žalovaná určité pochybnosti, na čí straně byla splněna podmínka péče v největším rozsahu, měla žalobce vyzvat k poskytnutí součinnosti a poučit ho v tomto směru, což neučinila. Žalobce tak namítá vážné procesní pochybení na straně žalované, které mohlo mít vliv na rozhodnutí ve věci samé. Dále poukázal na rozsudek NSS sp. zn. 10 Afs 352/2019, v němž je uvedeno, že i v rámci správního soudnictví je možné posoudit listiny předložené se žalobou, zde čestná prohlášení, a po jejich zhodnocení dojít k jinému závěru než žalovaná. Odkázal též na rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 41 Ad 4/2024, který připouští souběh osob pro splnění podmínky péče v největším rozsahu, a pokud po určitou dobu pečovali oba, nebude se takové období počítat nikomu. Má za to, že ve vztahu k oběma dcerám svědčí splnění podmínky doby péče v největším rozsahu žalobci i s ohledem na doložený úmrtní list a příčinu úmrtí jeho bývalé manželky. Alkoholismus je dlouhodobější proces, péče o děti ze strany bývalé manželky žalobce nebyla zajišťována po delší období již před rozvodem jejich manželství. Skutečnosti vyplývající dle žalované z evidenčního listu důchodového pojištění, že matka dětí nebyla zaměstnána, či měla více pracovních mezer, nelze automaticky posoudit jako dobu převažující péče. Žalovaná dle něj nezjistila úplně a správně skutkový stav věci.
18. Žalovaná odkázala na vyjádření k žalobě a na napadené rozhodnutí, na jehož správnosti setrvala.
19. Soud provedl důkaz čestnými prohlášeními přiloženými k žalobě. Jedná se o dvě čestná prohlášení dcer žalobce ze dne 20. 8. 2025, potvrzující převažující péči ze strany žalobce (bez bližší konkretizace období) a dvě čestná prohlášení svědkyň ze dne 24. 9. 2025 – matky žalobce a sestry žalobce, potvrzující, že od srpna 1991 do srpna 1992 pracovala bývalá

Za správnost vyhotovení: R. V.

manželka žalobce v nemocnici Nový Bydžov v odpoledních směnách od 15:30 hod do 22:00 hod a žalobce se po uvedené dobu staral o dceru L..

20. Z obsahu správního spisu soud konstatoval evidenční listy důchodového zabezpečení bývalé manželky žalobce M. F. (roky 1977-1982, 1985-1991, 1993, 1994, 1996, 1997 a údaje ohledně výkonu OSVČ (od 1. 1. 1991 - 31. 8. 1994 a od 1. 3. 1996 - 31. 3. 1996).
21. Žalobce uvedl, že čestná prohlášení poslal žalované datovou schránkou, ale nemá žádnou zpětnou vazbu o tom, zda byly doručeny, dokumenty již byly vymazány. Dále uvedl, že jeho bývalá manželka pracovala z 80 % v odpoledních směnách, pracovala převážně v pohostinství, restauraci, kulturním středisku, což odpovídá i údajům v evidenci žalované. Ráno spala a on vodil dcery do školy, odpoledne je zase ze školy a družiny vyzvedával. Udělal si živnostenský list, aby měl volnou pracovní dobu a mohl se tak o dcery starat. Uvedl, že jeho bývalá manželka „to, co si vydělala, propila“.
22. Žalovaná namítla, že čestná prohlášení jsou po datu vydání napadeného rozhodnutí
23. Zástupce žalobce setrval na zrušení napadeného rozhodnutí a přiznání nákladů řízení. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby.
24. Žalovanou zjištěný skutkový stav věci je popsán v bodu 2 a dále v bodech 11-13 tohoto rozsudku. Žalovaná v rozhodnutí uvedla, že z její evidence vyplývá, že žalobce požádal o zvýšení starobního důchodu za vychované obě děti společně se žádostí o starobní důchod dne 8. 4. 2025.
25. Institut výchovného a nárok na něj je upraven v § 34a odst. 1 zdp, podle kterého se výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 4 zdp nebo podle § 31 zdp, na žádost účastníka řízení zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které pojištěnec vychoval. Dle § 34a odst. 3 zdp se dítě pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odstavce 1 považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4 zdp; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž.
26. Podle § 32 odst. 4 zdp je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat. Pokud dítě zemřelo po dosažení 5 let věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečovala o dítě od jeho narození do jeho úmrtí; ustanovení vět první a druhé tím nejsou dotčena.
27. Podle čl. II odst. 1 zákona č. 323/2021 Sb., kterým byl změněn zákona o důchodovém pojištění a zákon č. 582/1991 Sb., starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
28. Podle čl. II odst. 3 téhož zákona se podmínky výchovy dítěte pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1

Za správnost vyhotovení: R. V.

současne započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.

29. Předmětem projednávané věci je určení toho, který z rodičů, zda žalobce, či jeho bývalá manželka M. F. (zemřelá dne xx) pečoval osobně o každé z obou jejich dětí v největším rozsahu, a zda po uvedeném zjištění má žalobce ve smyslu ustanovení § 34a zdp nárok na zvýšení procentní výměry starobního důchodu za vychované děti.
30. Krajský soud uvádí, že institut *výchovného* byl do zákona o důchodovém pojištění zaveden s účinností od 1. 1. 2023. Judikatura správních soudů k výkladu klíčového neurčitého právního pojmu *peče v největším rozsahu* není úplně jednotná. Žalovaná své rozhodování i v nyní projednávané věci (viz vyjádření žalované k žalobě) staví na názoru, že podmínkou pro přiznání výchovného (otci dítěte) je prokázání snížení jeho příjmů a omezení jeho karierního růstu a že péče o velmi malé dítě, zejména po dobu čerpání rodičovské dovolené svědčí víceméně automaticky matce dítěte. Jakkoli soud nepopírá osobní péči především matek v útlém věku dítěte po dobu rodičovské (dříve mateřské) dovolené, nemůže se jednat o rozhodující kritérium pro posouzení převažující péče, jak je zřejmé z vyvíjející se judikatury.
31. Žalobce poukázal na rozsudek NSS ze dne 12. 3. 2025, č.j. 10 Ads 271/2024, č. 4676/2025 Sb. NSS, který lze považovat za zlomový a v němž se uvádí, že pro posouzení *peče v největším rozsahu* není snížení příjmů nebo omezení karierního růstu zákonnou podmínkou pro přiznání výchovného (otci). Dle NSS by zavedení podmínky zásahu do pracovní kariéry nepřipustně zúžilo okruh osob, kterým má výchovné skutečně náležet. Podmínka přitom nijak nevyplyvá ze zákona a nelze ji dovodit ani z důvodové zprávy.
32. V bodě [32] citovaného rozsudku NSS uvedl, že *„Péče v největším rozsahu se posuzuje od narození po nabytí zletilosti vychovávaného dítěte. Je proto nezbytné zohlednit výchovu a péči po celou dobu nezletilosti dítěte. V současnosti je stále spíše pravidlem než výjimkou, že ve většině případů bude o dítě v nízkém věku (do 3 let) skutečně pečovat především jeho matka a bude tak (v tomto období) pečovat o dítě ve větším rozsahu než otec (byť soud nevylučuje, že tomu může být i naopak). Následně může být péče rodičů i rovnoměrná (rodiče se např. střídají v doprovázení do školy, kroužků aj.). V takovém případě by proto výchovné zcela logicky a v souladu se smyslem zákonné úpravy náleželo matce, která bude mít „náskok“ ve formě mateřské (rodičovské) dovolené. V životě však mohou nastat i takové situace (rozvod či úmrtí matky), v jejichž důsledku přejde péče o dítě v pozdějším věku výhradně na druhého rodiče. Pokud se tak stane a otec převezme péči o dítě např. v jeho 10 letech a zbylých 8 let bude o dítě výhradně pečovat, je zřejmé, že o dítě bude pečovat v největším rozsahu ve smyslu shora citované zákonné úpravy.“* Dle NSS nelze ani vyloučit, že péči v největším rozsahu bude vykonávat i osoba, u které se péče v pracovní či studijní oblasti života nijak viditelně neprojeví. Uvedené se může týkat některých podnikatelů, osob samostatně výdělečně činných, prarodičů a také zaměstnanců pracujících například převážně v rámci tzv. home office, či po domluvě se zaměstnavatelem ve volnějším pracovním režimu, který nepovede k omezení výdělku.

Za správnost vyhotovení: R. V.

Nepřiznání výchovného v těchto případech by dle NSS bylo nespravedlivé, a především v rozporu se zákonem. Existence vyloučených dob pojištění, pokles příjmů či jiné zásahy do pracovní oblasti oproti obdobím, kdy péče poskytována nebyla, může představovat významnou indicii při zjišťování skutkového stavu, jejich absenci však nelze považovat za rozhodnou překážku pro vznik nároku na výchovné podle čl. II zákona č. 323/2021 Sb. NSS i v dalším rozsudku ze dne 2. 4. 2025, čj. 6 Ads 182/2024-31 potvrdil správnost závěrů rozsudku čj. 10 Ads 271/2024.

33. Nejvyšším správním soudem uvedené závěry lze dle krajského soudu plně aplikovat i na případ žalobce. Také žalobcem zmiňovaný rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 5. 2024, čj. 49 Ad 20/2023-71 v bodě [45] uvádí: *„Je přitom třeba upozornit na to, že ačkoliv důvodová zpráva klade zvláštní důraz na pokles příjmů pečující osoby v důsledku osobní péče o dítě, samotný pokles příjmů [přesněji řečeno existence vyloučených dob pojištění podle § 5 odst. 2 písm. c) a d) zákona o důchodovém pojištění, popř. pokles vyměřovacích základů oproti obdobím, v nichž péče poskytována nebyla, nebo jejich úplný výpadek] vůbec není zákonem stanovenou podmínkou pro přiznání nároku na výchovné. Nelze jej tedy považovat za nezbytnou podmínku přiznání výchovného, jak mylně naznačuje žalovaná v napadeném i původním rozhodnutí. Komparace výše vyměřovacích základů a jejich vývoje v čase, resp. existence vyloučených dob mezi osobami, které přicházejí z hlediska podmínek pro přiznání výchovného v úvahu, tak může být pouze jedním z důkazních vodítek (indicií) při posuzování nároku na výchovné, neboť v případě péče o dítě „na plný úvazek“ skutečně zpravidla dochází k tomu, že dotyčný rodič (nejčastěji matka) pění o dítě obětuje svůj kariérní postup. To platí ovšem v plné míře zpravidla jen v raném věku dítěte, jenž sám o sobě (není-li přítomno zdravotní postižení nedovolující nabytí relativní soběstačnosti) není dostačující k dosažení podmínky převažující osobní péče trvající 10 let, a dokonce není co do délky ani převažujícím obdobím. Od nástupu dítěte ke školní docházce již nemusí být (v případě řady zaměstnání i podnikatelské činnosti) vliv na vyměřovací základy tak patrný, jelikož při možnosti využití školní družiny a dobrém zdraví dítěte nemusí být rozdíly mezi více a méně pečujícím rodičem z hlediska příjmů viditelné.“*
34. Krajský soud po provedeném přezkumu předně konstatuje, že v soudu předloženém správním spise se žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu za vychované děti ze dne 8. 4. 2025 nenachází, nelze proto ověřit, jaké skutečnosti ohledně převažující péče žalobce uvedl. Správní spis obsahuje osobní list důchodového pojištění žalobce ze dne 22. 5. 2025 (údaje v něm uváděné žalobce nespornuje), shora uvedené evidenční listy důchodového zabezpečení bývalé manželky žalobce a doby její evidence jako OSVČ, námítky žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí s přílohami (rozvodový rozsudek, úmrtní list bývalé manželky žalobce).
35. Správní spis je základním podkladem pro soudní přezkum. Soud podle § 75 odst. 1 s. ř. s. při přezkoumání rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu zjištěného správním orgánem. Z judikatury správních soudů vyplývá, že správní orgán musí předložit úplný, nezměněný a autentický správní spis, jinak soud nemůže ověřit zákonnost rozhodnutí. Žádost je zahajovací úkon, dokument vymezující rozsah, obsah a předmět řízení, tedy podklad pro posouzení, zda žalovaná v nyní projednávaném případě postupovala v souladu s § 34a zdp. Soud není od toho, aby napravoval pochybení správního orgánu. Soud přezkoumává napadené rozhodnutí na základě spisu tak, jak byl správním orgánem veden. Nesprávné vedení, či neúplný správní spis jde k tíži žalované, nikoli žalobce.

36. Žalobce ve své žalobě a při soudním jednání dále namítal, že žalovaná nesprávně zjistila skutkový stav věci, když ho nevyzvala k doplnění údajů, které považovala za nezbytné k prokázání nároku na výchovné.
37. Povinnost správního orgánu poskytovat součinnost je upravena v § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Správní orgán má povinnost poučit účastníka a vyzvat jej k doplnění podání, pokud je neúplné či nesrozumitelné (§ 37 odst. 3 správního řádu) a postupovat tak, aby účastník mohl hájit svá práva. V řízení o námitkách se rovněž uplatní tato poučovací povinnost. Pokud žalobce v námitkách uváděl, že jeho bývalá manželka nebyla schopna se o děti a starat a péči zajišťoval již od roku 1987 sám, tak ačkoli neuvedl všechny rozhodné skutečnosti (bližší časové vymezení), žalovaná měla povinnost vyzvat jej k doplnění. Krajský soud souhlasí se žalovanou, že v projednávaném případě se jedná o řízení o žádosti, v němž důkazní břemeno nese účastník, na druhou stranu je však správní orgán zodpovědný za zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu) a rovněž je povinen posoudit věc v plném rozsahu (§ 88 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb.).
38. Podle § 53 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb. dále platí, že územní správa sociálního zabezpečení v případě sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu, oprávněna *vyzvat osobu*, které byla nebo má být zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, aby poskytla potřebnou součinnost ke zjištění osoby osobně pečující o dítě v největším rozsahu, zejména aby poskytla potřebná vysvětlení, doložila rozhodné skutečnosti nebo sdělila, že souhlasí s tím, že o dítě osobně pečovala v největším rozsahu jiná osoba; tato osoba je povinna výzvě vyhovět ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů ode dne obdržení výzvy.
39. Žalovaná v odůvodnění napadeného rozhodnutí žalobci vytýká, že neprokázal převažující péči, ale současně ho v žádné fázi řízení nevyzvala, aby doplnil svá tvrzení nebo specifikoval rozhodné skutečnosti. Krajskému soudu je z jeho úřední činnosti známo, že v případě neúplných žádostí, resp., pokud neobsahují bližší specifikaci období s převažujícím podílem výchovy, zasílá zpravidla územní správa sociálního zabezpečení žadateli o výchovné poučení o právní úpravě a výzvu k poskytnutí informací typu v čem spočíval větší rozsah osobní péče o dítě/děti oproti matce dítěte/dětí, případně jiné osobě, která se na péči o dítě/děti taktéž podílela; kdo osobně a celodenně pečovalo dítě/děti do 4 let jeho/jejich věku, příp. další. Pokud výzva žalobci k doplnění údajů jeho žádosti chyběla, jde o vadu řízení.
40. Žalobní námitka, že žalovaná nedostatečně zjistila skutkový stav věci, je tedy důvodná. Soud nemůže hodnotit jaké skutečnosti uvedl žalobce v žádosti o výchovné, protože uvedená žádost není součástí správního spisu a již tato skutečnost brání přezkumu nápadného rozhodnutí. Žalobce v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí uvedl, proč se zamítavým rozhodnutím nesouhlasí, nastínil indicie a obecný časový rámec, z nichž dovozuje svoji převažující péči v domnění, že je to postačující. Žalovaná tedy mohla i v řízení o námitkách žalobci zaslat výzvu k doplnění údajů s náležitým poučením, což se rovněž nestalo.
41. Žalobce v žalobě specifikoval období, o nichž se domnívá, že splnil podmínku převažující péče (důvodně namítal, že pokud by byl žalovanou vyzván k bližšímu doplnění své žádosti, nemusel by podávat tuto žalobu). K důkazu doložil čestná prohlášení svých dcer a dvou
- Za správnost vyhotovení: R. V.

svědkyň. Jedná se o důkazy, které žalobce předložil až v řízení před soudem, soud je však nemůže ignorovat, zejména za situace, kdy žalovaná žalobce nevyzvala k doplnění podkladů (viz výše). Není na soudu, aby jako první posuzoval žalobcem specifikovaná období jeho výlučné péče a hodnotil validitu listinných důkazů ve vztahu k požadovanému nároku na výchovné.

V. Závěr a náhrada nákladů řízení

42. Soud dospěl k závěru, že podaná žaloba je důvodná, napadené rozhodnutí proto zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.) pro vady řízení a z důvodu nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci, který vzala žalovaná za základ napadeného rozhodnutí a který vyžaduje zásadní doplnění. Z obsahu napadeného rozhodnutí je dále zřetelné, že vychází z nesprávného právního názoru, že je třeba klást větší váhu na největší rozsah poskytování osobní péče v době útlého věku dětí a že u žalobce nedošlo k výraznému poklesu jeho výdělků nebo jeho karierního růstu. Takový výklad právní úprava neumožňuje (viz výše citovaný rozsudek NSS sp. zn. 10 Ads 271/2024). V dalším řízení žalovaná zhodnotí žalobcem předestřené období jeho výlučné péče včetně listinných důkazů (čestná prohlášení), v případě pochybností ho řádně vyzve k osvědčení dalších skutečností rozhodných pro nárok na dávku. Postupem podle § 55 správního řádu může vyslechnout jako svědky žalobcovy dcery, příp. další osoby, pokud to žalobce navrhne, nebo pokud se nespokojí se stávajícími čestnými prohlášeními. Případně provede i další důkazy, pokud je žalobce navrhne nebo je žalovaná obstará z úřední povinnosti v mezích § 50 odst. 3 věty první správního řádu. Je v zájmu žalobce poskytnout žalované nezbytnou součinnost. Právním názorem, který vyslovil soud v tomto rozsudku, je žalovaná v dalším řízení vázána (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
43. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci byl úspěšný žalobce, má proto právo na náhradu nákladů řízení. Ty sestávají z nákladů za právní zastoupení za 3 úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, účast na jednání soudu dne 20. 2. 2026) po 4 620 Kč, tj. 13 860 Kč (dle § 7 bodu 5, § 9 odst. 5 a § 11 odst. 1 písm. a), d) a g) 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) a související 3 režijní paušály dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu po 450 Kč, tj. 1 350 Kč; celkem tedy 15 210 Kč. Soud proto výrokem II. uložil žalované povinnost nahradit žalobci prokázané náklady soudního řízení, a to k rukám jeho zástupce, který je advokátem (§ 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů za použití § 64 s. ř. s.).

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Za správnost vyhotovení: R. V.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 26. února 2026

JUDr. Ivona Šubrtová v. r.
samosoudkyně